

Verejné licencie Creative Commons

26.10.2021

 OPEN ACCESS WEEK 2021

It Matters How We Open Knowledge:
Building Structural Equity

OCTOBER 25-31

Prečo téma verejných licencií spadá do OA problematiky?

Verejné licencie sú nástrojom zabezpečenia autorskoprávnej ochrany autorských diel šírených na internete.

Autorské právo zahŕňa výhradné osobnostné práva (neprevoditeľné) a výhradné **majetkové práva**:

Autor má právo sám použiť svoje dielo a práva **udelit' súhlas na použitie svojho diela**. Standardne to robí **licenčnou zmluvou**.

Použitím diela je najmä

a) spracovanie diela,

b) spojenie diela s iným dielom,

c) zaradenie diela do (tzv. tvorivej) databázy podľa § 131 (časopis, zborník...)

d) vyhotovenie rozmnoženiny diela (vydanie...),

e) verejné rozširovanie originálu diela alebo rozmnoženiny diela

1. prevodom vlastníckeho práva, 2. vypožičaním, 3. nájmom,

f) uvedenie diela na verejnosti: 1. verejným vystavením originálu diela alebo rozmnoženiny diela, 2. verejným vykonaním diela, **3. verejným prenosom diela.**

Verejné licencie **nie sú v rozpore s autorským právom**, práve naopak, možno ich aplikovať práve preto, že autorské právo existuje.

Nie je to alternatívny systém, stále ide o tradičné ponímanie autorského práva.

Verejné licencie v SR zviadla už novela Autorského zákona v roku 2013, súčasne platný **zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon** v znení zákona č. 125/2016 Z. z.:

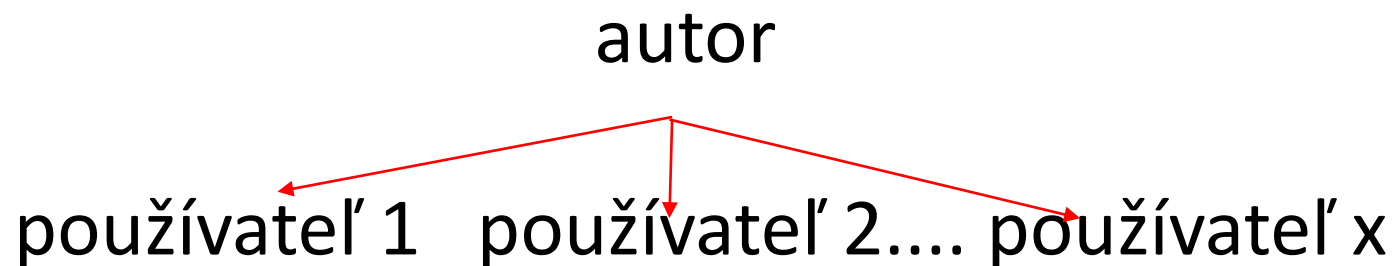
§ 76

- (1) Autor môže ponúknuť udelenie licencie aj právnym úkonom smerujúcim **voči neurčitým osobám**. **Konanie**, z ktorého možno vyvodiť súhlas s podmienkami licencie, **je prijatím** takejto ponuky.
- (2) Autor môže udeliť nadobúdateľovi licenciou podľa odseku 1 výslovne aj na spôsob použitia diela, ktorý nie je v čase uzavretia licenčnej zmluvy podľa odseku 1 známy.
- (3) Licenciou podľa odseku 1 možno udeliť len ako **nevýhradnú a bezodplatnú a nemožno ju vypovedať**.

Princíp verejných licencií:

Autor (alebo nositeľ majetkových práv) udelí súhlas s použitím diela bližšie neurčenému okruhu osôb, pričom zmluvný vzťah nastáva použitím diela spôsobom, ktorý licencia predpokladá.

Dochádza k uzatvoreniu určitej formy licenčnej zmluvy (aj podľa nášho AZ nemusí byť uzavretá písomná licenčná zmluva) len na základe toho, že druhá strana sa zachová podľa podmienok, ktoré sú licenciou stanovené.

Creative Commons – najznámejšie verejné licencie

- poskytujú jednoduchý a štandardizovaný spôsob udelenia súhlasu na používanie
- licenčné podmienky, resp. práva a povinnosti používateľa, sú graficky vyjadrené pomocou jednoduchých piktogramov, ktoré vychádzajú zo štyroch základných prvkov:

Creative Commons je nezisková, celosvetovo pôsobiaca organizácia, ktorá od roku 2001 umožňuje šírenie a používanie výsledkov tvorivej duševnej činnosti, poznatkov a vedomostí.

<https://creativecommons.org/>

CC BY

CC BY-SA

CC BY-ND

CC BY-NC

BY	Attribution	povinnosť uviesť autora	autor alebo iný nositeľ práv udeľuje používateľom súhlas na vyhotovovanie rozmnoženín, verejné rozširovanie, verejné vystavovanie a spracovanie (vytvorenie odvodeného diela) za predpokladu uvedenia mena autora/iného nositeľa práv
NC	Noncommercial	zákaz používať dielo komerčne	autor alebo iný nositeľ práv udeľuje používateľom súhlas na vyhotovovanie rozmnoženín, verejné rozširovanie, verejné vystavovanie a spracovanie (vytvorenie odvodeného diela), avšak len na nekomerčné účely
ND	No Derivative Works	zákaz vyhotovovania odvodených diel	autor alebo iný nositeľ práv udeľuje používateľom súhlas na vyhotovovanie rozmnoženín, verejné rozširovanie, verejné vystavovanie, avšak len v pôvodnej podobe; neudeľuje sa súhlas na vytváranie odvodených diel (spracovanie)
SA	Share Alike	povinnosť zachovať (rovnakú) licenciu	autor alebo iný nositeľ práv udeľuje používateľom súhlas na verejné rozširovanie odvodených diel alebo iných predmetov ochrany, avšak len za predpokladu aplikácie identickej licencie Creative Commons pre odvodené diela

6 druhov základných licencií CC - každý si môže zvoliť predpokladaný rozsah obmedzenia svojich autorských práv

CC - BY			
CC - BY - SA			
CC - BY - ND			
CC - BY - NC			
CC - BY - NC - SA			
CC - BY - NC - ND			

Creative Commons

Creative Commons Licenses

Attribution
CC BY

Attribution
CC BY -NC

Attribution
Non-Commercial
Share-Alike
CC BY -NC -SA

Attribution
Share-Alike
CC BY -SA

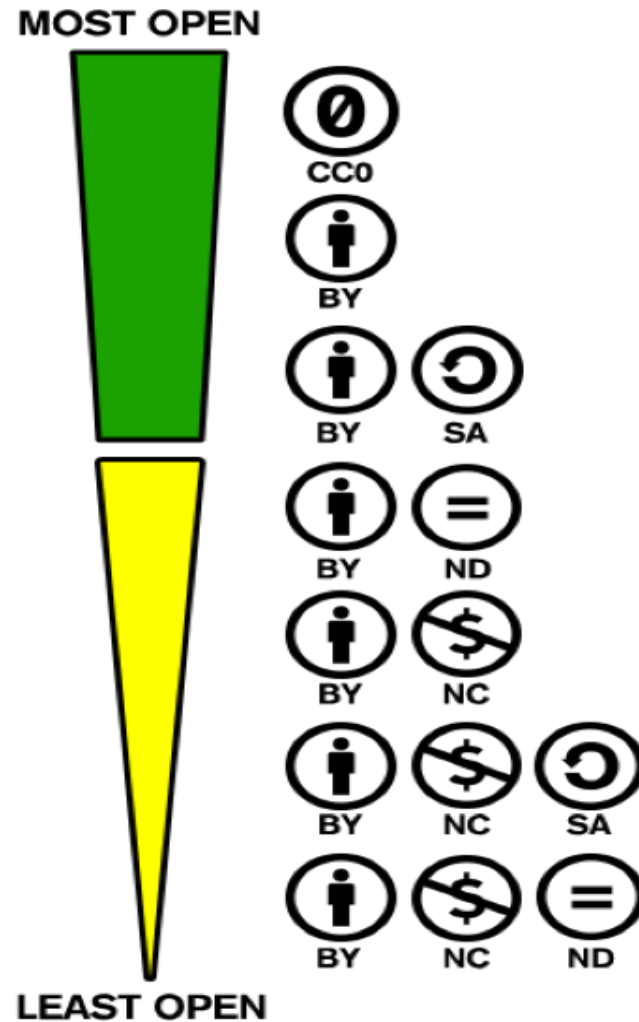

Attribution
Non-Commercial
CC BY -NC

Attribution
Non-Commercial
NoDerivs
CC BY -NC -ND

Nie každá verejná licencia CC je ale rovnako otvorená!

„Za piktogramami“ sú:

- legal code - právne podmienky (6 strán)

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode>

- human readable deed - najviac sa číta (cca 1 strana)

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.en>

- machine readable metadata – umožňuje to, že diela, ktoré sú takto licencované, môžeme v elektronickom prostredí internetu nájsť

<https://search.creativecommons.org/>

Ako môžem reálne použiť CC licencie?

1. vyberiem si CC licenciu vrátane verzie (CC licencie sa vyvíjajú)
2. označím publikáciu piktoqramom (a slovným vyjadrením)

CC licencia je bezodplatná, nevýhradná a neodvolateľná.

Pozn.: OA časopis musí mať licenčné podmienky, za ktorých bude online článok šírený – CC licenciu - jasne uvedené; je to info ako pre používateľa, tak aj pre autora.

Ako môžem reálne použiť CC licencie?

1. vyberiem si CC licenciu vrátane verzie (CC licencie sa vyvíjajú)

Odpovedáme na sériu otázok, ako umožníme/neumožníme použiť svoje dielo, z čoho výber licencie vyplynie.

Nástroj:

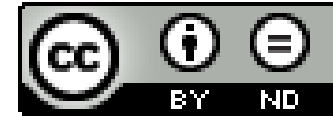
<https://creativecommons.org/choose/>

Výber správnej licencie CC - predmet použitia (typ diela) a spôsob použitia):

1. **Súhlasíte**, aby ľudia **pozmeňovali alebo upravovali** Vašu prácu?

- Odpoveď NIE[®]

- ak chcete umožniť použitie na komerčné účely,

- ak iba na nekomerčné účely

- Odpoveď ÁNO[®] chodte ďalej na otázku č. 2

2. **Chcete limitovať spôsob, akým môžu byť pozmeňované diela licencované?**

- Odpoveď NIE[®] - ak chcete umožniť použitie na komerčné účely

- ak iba na neobchodné účely

- Odpoveď ÁNO[®] chodte ďalej na otázku č.3

3. **Chcete umožniť použitie na obchodné účely?**

- Odpoveď NIE[®]

- Odpoveď ÁNO[®]

Ako označíme dielo verejnou licenciou CC?

2. Označíme **piktogramom** (a slovným vyjadrením) **publikáciu**, obrázok, fotografiu – odporúča sa dať toto označenie aj do pdf, lebo tam používateľa hneď vidí, ako môže dielo použiť;

ale verejná licencia sa uvádza **aj v rámci metadát** (najlepšie napr. pri každom článku v časopise, ak má publikácia DOI, zvyčajne sa to uvádza na tzv. response page)

- analógové a offline prostredie: vložením textu alebo použitím piktogramu
- online prostredie: vložením vygenerovaného HTML kódu, ktorý vygeneruje stránka <https://creativecommons.org/choose/>, na web stránku, kde zverejňujeme dielo (Pozn.: Odporúčame nastaviť angličtinu. V databáze časopisov SAV vkladáme html kód do poľa Licencie ku každému článku.)

Príklady (offline)

Príspevky v časopise sú šírené pod licenciou Creative Commons 4.0 Attribution-NonCommercial. Publikované články alebo ich časti je možné opakovane používať za predpokladu, že budú uvedené mená autorov a budú slúžiť len na nekomerčné účely.

DevSim: A PowerPoint-Based Choose-Your-Own-Adventure Game for Teaching Economic Development

This paper explains how to use a game ("DevSim") built using PowerPoint with an embedded Excel spreadsheet. DevSim plays out key structural changes studied in development economics. It provides a fun way to introduce students to central themes of economic development including industrialization, demographic transition, sources of growth, trade, institutions, and the resource curse. The foundation of the game is a production function, with the class allocating labor and capital to different industries each turn to grow their economy. More advanced concepts like trade and institutions are introduced each turn in the form of exogenous shocks.

Mark Fabian[†]

[†]University of Cambridge

 2021 Journal of Economics Teaching

Introduction to Narrative Journalism by Benjamin Wielechowski is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License, except where otherwise noted.

Príklady

- <https://open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/introduction-to-narrative-journalism>
- <https://www.degruyter.com/document/isbn/9783839459157/html>
- https://www.sav.sk/?lang=sk&doc=journal-list&part=article_response_page&journal_article_no=26568
- <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jora.12651>

Súčasťou každej CC licencie, s výnimkou CC0 („vzdanie sa všetkých práv“), je CC BY (attribution), teda povinnosť označiť autora.

Príklady, ako označovať zdroj a licenciu:

[https://wiki.creativecommons.org/wiki/Best_practices_for_attribution#This is an ideal attribution](https://wiki.creativecommons.org/wiki/Best_practices_for_attribution#This_is_an_ideal_attribution)

Autor

- práva nakladať so svojim dielom mu zostávajú
- na iné spôsoby použitia diela môže uzatvoriť licenčnú zmluvu (napr. ak je NC, na komerčné spôsoby použitia môže uzatvoriť licenčnú zmluvu)
- pri prijatí článku na vydanie autor musí byť vyzumený o použitej CC licencií a akceptovať to, či už cez formulár na akceptáciu licenčných podmienok, alebo napr. mailom
- pri publikovaní u **komerčných vydavateľov by sa mal vyhnúť podpísaniu výhradnej licenčnej zmluvy na všetky spôsoby použitia diela**, lebo inak nedokáže splniť podmienky otvoreného prístupu, ktoré môže mať predpísané pri čerpaní verejných financií na projekt (hlavne podmienky autoarchivácie (green OA): aká verzia, embargo a pod.)

Kde možno nájsť obsah?

<https://search.creativecommons.org/>

Google - možnosť využitia rozšíreného vyhľadávania, kde sa prostredníctvom filtra nastaví licencia

- Fotografie, obrázky

Flickr <https://www.flickr.com/creativecommons/>

<https://pixabay.com/sk/service/license/>

<https://www.pexels.com/sk-sk/license/>

- učebnice, publikácie – Open Textbook Library
<https://open.umn.edu/opentextbooks/>

Prečo používať verejné licencie CC?

- Verejné licencie nie sú obmedzené, teoreticky si môže verejnú licenciu napísať ktokoľvek, ale nikdy nedosiahne univerzálnosť už zaužívaných licencií (otázka efektívnosti);
- CC sú univerzálne **zrozumiteľné**: piktogram - na prvý pohľad vidíme, čo s takto označeným dielom môžeme robiť, a je jedno, v ktorej krajine a akom jazyku sa použije;
- CC 4.0 sú **univerzálne** - nie sú portované, teda neupravujú sa nijako v rámci národného právneho systému, ide len o preklad;
- požiadavky financovateľov výskumných projektov (Akčný plán Národnej stratégie pre otvorenú vedu, Horizont Európa ...)

ÚSTREDNÁ
KNIŽNICA SAV

Ďakujem za pozornosť!

Mgr. Andrea Doktorová
odbor podpory vedy
Ústredná knižnica SAV
Klemensova 19
814 67 Bratislava

andrea.doktorova@savba.sk

Viac na:

<https://uk.sav.sk/pre-vedcov/open-access/creative-commons/>

love your library